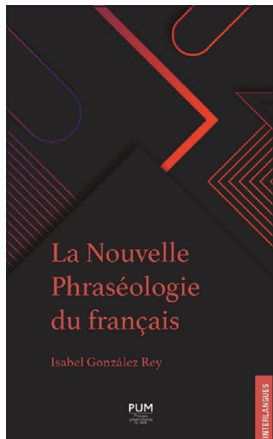

GONZÁLEZ REY, María Isabel (2021). *La nouvelle phraséologie du français*. Bruguères: Presses universitaires du Midi coll. « Interlangues ». ISBN 978-2-8107-0737-9, 280 pp.¹

Dar conta da complexidade das orixes dunha disciplina e do seu obxecto de estudo ofrecendo unha proposta teórica que delimite e recolla todo o material que o conforma require dun coñecemento sólido, asentado e enriquecido pola experiencia dunha traxectoria de investigación sostida e singular. Se, ademais, se unen a claridade e o rigor expositivo necesarios para achandar o camiño a investigadores incipientes, así como a especialistas, esta actividade é, se cabe, máis notoria na medida en que posibilita a súa aplicabilidade e, polo tanto, o seu éxito. É precisamente ese labor o que leva a cabo a prestixiosa fraseóloga, catedrática de Filoloxía Francesa da Universidade de Santiago de Compostela, María Isabel González Rey, na súa nova obra titulada *La nouvelle phraséologie du français*, recentemente publicada no ano 2021 e editada por Presses universitaires du Midi dentro da

colección «Interlangues»² na que xa viron a luz outros traballos de recoñecidos fraseólogos como Mejri Salah ou Vladimir Beliakov. Cómpre sinalar que esta edición retoma as ideas expostas nas versións anteriores de *La phraséologie du français*, respectivamente publicadas nos anos 2002 e 2015, desde unha perspectiva renovada e ampliada. En efecto, fronte a esas primeiras edicións, o volume obxecto desta recensión brinda, como principal novidade, unha teoría das unidades fraseolóxicas baseada na gramática das construcións (C&G) e cuxas tipoloxías se describen desde un punto de vista sintáctico, semántico e pragmático.

Moito antes de que a lexicoloxía se erixise como ámbito disciplinar, a atención que espertaban o que se coñece comunmente como «expresións idiomáticas» testemuñase xa nas recompilacións de proverbios e máximas existentes en distintas linguas (González-Rey, 2021, p. 19). Desde as investigacións levadas a cabo polo considerado como o pai da fraseoloxía, Charles Bally, pasando por V.V. Vinogradov ou D. Dobrovol'skij e, posteriormente, G. Gréciano, J. Firth, J. Sinclair, F. de Saussure ou J. Casares ata chegar a G. Corpas Pastor ou J. Sevilla Muñoz, entre outros, o interese por este tipo de unidades lingüísticas non deixou de crecer. Depositarias do patrimonio cultural dunha sociedade, o seu papel central en calquera idioma fai que sexan indispensables para a adquisición dunha competencia lingüística completa, tanto nunha lingua materna como

¹ Tradución do texto orixinal en castelán realizada por Alba Giráldez Otero.

² Dirixida nos seus primeiros anos por Wilfrid Rotgé e desde 2016 por Jean-Luc Nardone —distinguidos investigadores expertos en lingüística inglesa, o primeiro, e o segundo, en literatura italiana cunha extensa faceta traditolóxica—, esta colección xorde inicialmente coa idea de acoller manuscritos de contido lingüístico, entendido este último no sentido amplo da súa definición. Actualmente, o seu ámbito de publicación estendeuse, abarcando distintos temas que van desde a literatura, a civilización e a edición crítica de textos en edición bilingüe.

estranxeira (González-Rey, 2021, pp. 15 e 41). O seu estudo é pois unha parada de obrigado cumprimento para lingüistas, didactólogos e profesionais vinculados ao ámbito das linguas e das culturas.

Articulada en dez capítulos, un prólogo e unha conclusión, esta monografía presenta nunha linguaxe accesible, tanto para o público especializado como para o iniciado³, unha análise interdisciplinaria da fraseoloxía e do seu ámbito de estudo conxugando tradición e modernidade. Para iso, a investigadora traza primeiramente a historia da formación da disciplina reconstituíndo a súa evolución ata os nosos días. En segundo lugar, aborda o seu status en relación coa lingüística e a lexicoloxía para proceder seguidamente a especificar as características xerais do material fraseolóxico. Unha vez situado o marco teórico-conceptual do que parte a súa proposta, explica, en último lugar, as catro tipoloxías que establece —as paremias, os pragmatemas, as colocacións e as locucións— xunto coas construcións verbais fixas. Todas elas postúlanse coma un conxunto coherentemente estruturado a nivel interno e externo, aplicables tanto para a lingua xeral como a de especialidade, o que lles confire á vez cohesión e especificidade, proporcionando así un método de análise susceptible de ser aplicado en diversos campos tales como a literatura, a publicidade ou a estilística, por mencionar algúns exemplos.

O volume comeza cun prólogo que sitúa ao lector de xeito temático e terminolóxico para orientalo nas páxinas que seguen. A profesora xustifica, nun primeiro momento, a reactualización do seu enfoque e expón a correspondencia entre os conceptos de «expresións fixas», empregados nos seus primeiros textos, e a súa equivalencia cos termos de «expresións idiomáticas» —concepción herdeira dunha tradición fraseolóxica vinculada ás definicións de «idiomático» e «idiotismo»— e «unidades fraseolóxicas». Resérvanse ambas apelacións para un uso denotativo da linguaxe común ou da linguaxe científica. Así mesmo, adianta a súa nova proposta anteriormente mencionada.

O primeiro capítulo constitúe unha breve introdución ás distintas partes que conforman a obra. Nelaponse de manifesto a importancia das unidades fraseolóxicas e expóñense distintas preguntas de investigación ás que a fraseóloga tratará de dar resposta nos seguintes capítulos.

No segundo capítulo, o lector reconstrúe a historia da fraseoloxía desde o xerme do que constituiría máis tarde o estado emerxente da disciplina no século XIX ata a súa consolidación no século XX. Todo iso complétase cunha panorámica da difusión da fraseoloxía a nivel mundial, especialmente centrada no ámbito francófono, e dun estado da investigación actual a nivel internacional, principalmente no que atinxe ao ruso, ao inglés, ao alemán, ao francés e ao castelán. Tras os primeiros testemuños recompilados, de natureza diversa e procedentes de todas as linguas do mundo, o xurdimento da lexicoloxía provoca que as expresións idiomáticas se inclúan dentro dos dicionarios xerais. É neste momento no que a distinción entre paremioloxía e fraseoloxía comeza a operarse, separándose así os seus respectivos obxectos de estudo, aínda que de maneira incipiente. Durante a primeira metade do século XX, localízanse algunhas alusións referidas a estas

³ Así o expón explicitamente a autora no prólogo e iso faise patente ao longo da obra.

estruturas fixas nos traballos de lingüística xeral, pero unido a este crecente interese desenvólvese paralelamente unha ambigüidade conceptual que atinxe tanto aos elementos léxicos que poden ser considerados expresións fixas como á delimitación dos límites entre as diversas ramas da lingüística, por exemplo, a gramática, a lexicoloxía, a estilística ou a fraseoloxía. Porén, a investigadora demostra na contraposición dos abundantes datos achegados o esclarecemento paulatino dun conxunto de correntes teóricas que se van afianzando ata converterse nos alicerces dunha sólida disciplina científica: a fraseoloxía. Deste xeito, as primeiras manifestacións xorden da man dos considerados como os precursores da fraseoloxía moderna, H. Paul en Alemaña, H. Sweet en Inglaterra e M. Bréal en Francia, que entre os anos 1880 e 1897 xa aludían á presenza de estruturas fixas nas linguas da súa especialidade cuxos compoñentes estaban dotados dunha opacidade semántica. Con todo, malia non existir unanimidade respecto diso, considérase a Charles Bally como o fundador da fraseoloxía porque as súas obras contribuíron de xeito moi notorio ao desenvolvemento da investigación en fraseoloxía. En efecto, os seus traballos foron rapidamente divulgados polos lingüistas soviéticos da man de E. D. Polivanov e os seus discípulos, o que propiciou o seu desenvolvemento en Europa en países como Alemaña con J. Häusermann ou B. Wotjak, en España con A. Zuluaga ou J. Casares, en Francia con H. Thun ou G. Gréciano e en Inglaterra con J. Firth e a Escola neofirthiana, abarcando tamén o continente americano coa presenza das Escolas americanas. A apertura do campo disciplinar deu lugar a investigacións de corte estruturalista e funcionalista, nun primeiro momento, para desenvolverse posteriormente unha vertente máis centrada en aspectos pragmáticos e semánticos, dando lugar a estudos contrastivos e diacrónicos. Ao termo deste capítulo, a catedrática dá conta das achegas das investigacións en fraseoloxía na actualidade. Mestúranse así reflexións xurdidas nos encontros de especialistas durante a celebración de congresos nacionais e internacionais co xurdimento dunha rede de investigación na que interveñen distintos actores, tales como asociacións de expertos ou laboratorios e centros de investigación nos que levan a cabo proxectos de alto impacto que xeran grandes avances, como a creación de glosarios multilingües. Este crecemento exponencial cristálizase co xurdimento da fraseoloxía histórica, descritiva, teórica, comparativa, lexicográfica ou mesmo a chamada fraseodidáctica, entre outros.

Os debates derivados do carácter polisémico do concepto de fraseoloxía desde unha perspectiva lexicográfica e lingüística permiten á autora elucidar, ao longo do terceiro capítulo, a condición da disciplina, situada ben baixo a dependencia destas últimas, ben nunha posición intermedia ou ben diferenciándose delas pola súa autonomía. A través da confrontación das distintas acepcións de fraseólogos relevantes, González Rey visibiliza a inestabilidade de certos parámetros considerados como propiedades intrínsecas e permanentes das expresións idiomáticas, como poden ser a idiomaticidade, a non composicionalidade dos seus formativos e o seu status central ou periférico dentro dunha lingua. Así, o sentido máis ou menos restritivo que se lle confire ao termo determina a perspectiva adoptada e, por conseguinte, o tipo de elementos considerados como tales, sen que iso implique un consenso entre especialistas, pois, as diferentes clasificacións non teñen unha correspondencia unívoca e poden resultar contraditorias. Ademais, a maior ou menor extensión da acepción non implica imperativamente a consideración da

fraseoloxía como unha disciplina autónoma, é dicir, cun obxecto de estudo moi acoutado, ou dependente, isto é, cun obxecto de estudo máis amplo. En efecto, a investigadora amosa lucidamente as oscilacións entre os partidarios dunha fraseoloxía entendida baixo o seo da lexicoloxía ou da gramática —como F. J. Hausmann, G. Corpas Pastor, A. Rey ou M. Gross—, que adoptan unha definición dilatada do fenómeno fraseolóxico, e os defensores dunha fraseoloxía independente —como A. Makkai ou A.V. Isačenko— xunto cos que se sitúan a medio camiño entre ambas as correntes, como G. Gréciano e L. Ruiz Gurillo.

A flutuación terminolóxica exposta anteriormente, permite á profesora focalizar a narración, no cuarto capítulo, sobre as particularidades que definen o material fraseolóxico tomando como punto de partida a teoría da composición entendida desde unha tripla aproximación: lexicolóxica, sintáctica e do estudo da frase. Dada a variabilidade estrutural que presentan as unidades fraseolóxicas, antes de detallar as súas propiedades González-Rey reúne as principais apelacións en lingua común que adoitan utilizarse para referirse a este tipo de unidades e clasifícaaas en función do seu significado denotativo. A través da análise das definicións contidas en dezaioito dicionarios, así como en textos científicos especializados, a investigadora presenta unha listaxe aberta de vinte propiedades xerais atribuíbles ás unidades fraseolóxicas co fin de examinar a súa pertinencia⁴. Entre as novidades que presenta esta clasificación destacan diversas reflexións que viran ao redor da necesidade de redefinir algunhas destas características, recuperando neste sentido a tese enunciada por G. Gréciano. No que atinxe á polilexicalidade, a autora apunta a que esta debe estenderse a compostos formados por un só lexema e non unicamente por varios lexemas, como se considerou tradicionalmente. Con respecto á lexicalización ou fixación, suxire que esta se entenda coma unha gradación, isto quere dicir que unha mesma unidade é susceptible de lexicalizarse ou deslexicalizarse en función da súa actualización no discurso, por exemplo, mediante manipulacións de nivel fonético, léxico ou sintáctico, xerando novos significados ou distintos efectos pragmáticos. Isto implica que se vexan inmersas tamén nos procesos estilísticos ou de creación de novas unidades fraseolóxicas as características de arbitrariedade, figuralidade e opacidade, pois non todas as expresións son composicionais e o seu significado puido escurecerse en maior ou menor medida co paso do tempo. De igual modo, a investigadora sinala que as unidades fraseolóxicas, do mesmo xeito que o resto de signos lingüísticos, poden ser empregadas nunha ampla variedade de rexistros e niveis de lingua en función da situación de comunicación. Outra novidade que atinxe á redutibilidade de toda expresión idiomática a unha soa palabra, esta propiedade, indica a fraseóloga, non é aplicable en todos os casos (véxanse, por exemplo, as colocacións terminolóxicas). Así mesmo, González-Rey engade en relación coa frecuencia de uso que a lingüística de corpus subliñou nalgúns traballos os límites dunha propiedade que non dá conta da vitalidade de certas locucións e colocacións na lingua oral. Para ilustrar este feito, a autora menciona o caso da expresión *to kick the bucket* que, cun alto índice de frecuencia na comunicación oral, aparece rexistrada unicamente once veces no British National Corpus.

⁴ A adecuación total ou parcial destas calidades quedará reflectida nos capítulos nos que se detallan os distintos tipos de unidades fraseolóxicas.

Apoiándose na importancia da propiedade combinatoria que toda lingua posúe, o que se coñece no vocabulario científico como locucionalidade ou colocacionalidade, a fraseóloga céntrase no quinto capítulo no que constitúe o obxecto de estudo da fraseoloxía. Para iso, retoma a noción de idiomaticidade⁵ desde un prisma máis amplo como propiedade que permite determinar, por unha banda, desde una perspectiva interlingüística, as unidades fraseolóxicas dun idioma fonte en relación cun idioma meta a través da tradución directa e, por outra banda, desde una perspectiva intralingüística, discernir as construcións polilexicais fixas dunha lingua dada en vinculación coas combinacións libres. A partir da dobre vertente deste concepto, a investigadora aborda a dificultade de descodificación das expresións idiomáticas, tanto para un locutor nativo como para un estranxeiro, o que a leva a postular unha clasificación tridimensional —formal, semántica e pragmática— dos diferentes tipos de unidades fraseolóxicas. Establece así catro grandes grupos —colocacións, locucións, paremias e pragmatemas— que dan lugar a catro subconxuntos da fraseoloxía e que poden ser susceptibles de estudarse tanto na lingua xeral coma nas linguas de especialidade. Adicionalmente, a estes criterios aplícalle os principios reactuados de endocentrismo e exocentrismo expostos por Bloomfield e pertencentes á gramática das construcións (C&G), o que lle permite instaurar dúas grandes categorías de signos fraseolóxicos: os enunciados fraseolóxicos e os sintagmas fraseolóxicos que, á súa vez, divídense en paremias e pragmatemas, para o primeiro conxunto, e colocacións e locucións, para o segundo conxunto. A importancia das nocións de endocentrismo e exocentrismo radica en que posibilitan a distinción de expresións cuxa estrutura sintáctica é aparentemente a mesma, pero, examinadas a nivel semántico e pragmático, o seu funcionamento cambia (véxanse os exemplos *pleuvoir à verse / pleuvoir des cordes* e *tomber des cordes* facilitados na nota ao pé da páxina duacentas do exemplar recensionado). Nótase aquí a novidade introducida por González-Rey acerca da importancia que exerce a pragmática do discurso sobre os diferentes tipos de unidades fraseolóxicas: por unha banda, fíxasas no momento da súa formación nunha categoría particular e, por outra banda, desfíxasas para transformalas noutro tipo de unidades do discurso.

Os capítulos sexto, sétimo, oitavo e noveno detallan as catro clases de unidades fraseolóxicas anunciadas no parágrafo anterior. En cada un deles, a autora xustifica a súa posición conceptual á luz das distintas teorías xurdidas no seo de cada categoría. Expón igualmente que ditas tipoloxías son susceptibles de ser utilizadas nas linguas xerais e nas de especialidade tanto na comunicación oral como na escrita. A pesar de que presentan distintos comportamentos a nivel semántico e pragmático, conflúen nalgúns trazos comúns: polilexicalidade, fixación, reprodución e institucionalización, aínda que non co mesmo alcance.

As paremias abórdanse no sexto capítulo a partir dos avances no coñecemento fundamentalmente propostos pola paremióloga Julia Sevilla Muñoz. González-Rey (2021) defíneas como unidades fraseolóxicas «moralmente orientadas a unha boa conduta na vida» (p. 92), formadas por estruturas binarias sen verbo ou frases simples ou compostas cuxos elementos presentan ideas idénticas, opostas ou complementarias nun vínculo de causa-efecto por medio dunha xustaposición, coordinación ou complementación.

⁵ No seu estudo, a autora sinala a Charles Bally como precursor da teoría idiomática.

Consideradas desde as nocións de exocentrismo e endocentrismo da gramática das construcións (C&G) e analizadas desde un punto de vista formal, semántico e pragmático, a fraseóloga diferencia dous tipos de estruturas: frásticas e non frásticas. As paremias distínguense dos pragmatemas polo seu dobre espesor semántico, á vez composicional e non composicional (literal e figurado), e pola súa función discursiva, á vez referencial e inferencial. Comparten coas locucións a posibilidade de ser deslexicalizadas, o que a investigadora chama «fenómeno de deslexicalización», poden sufrir modificacións por un proceso de manipulación lexical con fins estilísticos concretos, dando lugar a novas unidades.

Os pragmatemas abórdanse no sétimo capítulo seguindo a denominación proposta por Mel'čuk. A autora defíneos como unidades fraseolóxicas sintacticamente autónomas de tipo verbal ou averbal, constituídas por formas ritualizadas e recorrentes que implicitamente transmiten aspectos lingüísticos e comportamentais. Actualízanse no discurso, pero a súa fixación formal, semántica e pragmática fai que sexan dependentes do contexto de enunciación (González-Rey, 2021, pp. 103–113). Considerados desde as nocións de exocentrismo e endocentrismo da gramática das construcións (C&G) e analizados desde un punto de vista formal, semántico e pragmático, dan lugar a dous grupos principais, os pragmatemas conversacionais e os comportamentais, que, á súa vez, se subdividen noutras catro clases⁶. Comparten coas paremias unha estrutura sintáctica e funcional, así como un sentido referencial e inferencial, segundo a composicionalidade ou non composicionalidade dos seus termos.

As colocacións abórdanse no oitavo capítulo tomando como referencia as primeiras acepcións do termo expostas por Bally, Hjelmsley e Coseriu, así como a posterior consolidación do concepto en lingua inglesa e francesa. Con todo, é necesario precisar que, a pesar dos numerosos traballos existentes sobre as colocacións, este tipo de unidades non se atopan aínda ben definidas pola dificultade que supón a súa delimitación. Por iso, González-Rey efectúa unha análise dos seus trazos formais, semánticos e pragmáticos detectando a existencia dunha confusión nalgúns dos criterios expostos, pois a fronteira entre colocación e locución non sempre é clara. Queda por tanto evidenciada a pertinencia da súa contribución, postulándose como unha alternativa eficaz para superar esta dificultade. As colocacións aparecen definidas como unidades fraseolóxicas compostas dunha base e un colocativo, cuxo comportamento no discurso é variable, o que pode implicar un cambio categorial (González-Rey, 2021, p. 130). Consideradas desde as nocións de exocentrismo e endocentrismo da gramática das construcións (C&G) e analizadas desde un punto de vista formal, semántico e pragmático, divídense en dous grupos principais: colocacións composicionais e semicomposicionais que, á súa vez, se agrupan en colocacións léxicas (nominais, adxectivas ou adverbais) e gramaticais (conxuntivas e prepositivas).

⁶ Os pragmatemas conversacionais subdivídense en formais e informais e ambos se separan respectivamente en frásticos (verbais) e non frásticos (averbais). En cambio, os pragmatemas comportamentais divídense en pragmatemas apositivos (con soporte dependente da mensaxe) e pragmatemas sen soporte dependente da mensaxe, ambos á súa vez divididos en directivos (a acción a realizar é obrigatoria) e exhortativos (a acción a realizar é voluntaria).

As locucións abórdanse no noveno capítulo partindo da distinción establecida por Cowie (1981) entre os *pure idioms* e os *figurative idioms* (citado en González-Rey, 2021, p. 183). A catedrática defínese como unidades fraseolóxicas formadas por palabras cuxa combinación dá lugar a sintagmas non composicionais e inferenciais. Consideradas desde as nocións de exocentrismo e endocentrismo da gramática das construcións (C&G) e analizadas desde un punto de vista formal, semántico e pragmático, a autora distingue dúas clases: locucións congruentes ou figuradas e locucións incongruentes ou propiamente idiomáticas, segundo o grao de coherencia ou incoherencia das imaxes que evocan. A pesar de que o aspecto semántico é preponderante, ambas poden catalogarse en función da súa natureza formal ocupando a categoría gramatical de nomes, verbos, adxectivos ou adverbios. Este tipo de unidades comparten coas colocacións a función de ser integrantes de frases, pero diferéncianse delas polas súas características semánticas e a súa estrutura exocéntrica. Aspecto este último que as aproxima ás paremias e aos pragmatemas debido a que conforman grupos de palabras que forman un todo. Tradicionalmente asociadas á lingua oral, González-Rey demostra mediante exemplos extraídos de textos literarios, xornalísticos e publicitarios que o seu uso se estende paralelamente á lingua escrita e en calquera rexistro.

No décimo e último capítulo, recóllense e describíense as construcións verbais de carácter fixo a valor metafórico. A partir da revisión das investigacións sobre as construcións verbais realizadas por Gougenheim, Ruwet, Moeschler, M. Gross e G. Gross, a catedrática constata a existencia dunha imprecisión terminolóxica que pon de manifesto a necesidade de revisar algunhas das propiedades destas unidades. Os parámetros que provocan confusión son: a heteroxeneidade da súa estrutura interna, a natureza do soporte verbal e o grao de fixación da secuencia. Sen querer reducir o seu estudo a un criterio formal, a fraseóloga emprende unha análise dos trazos semánticos e do funcionamento do que denomina *constructions verbales figées à valeur imagées*⁷ podendo ser terminolóxicas, populares, familiares e argóticas. Mediante a aplicación da teoría das figuras retóricas de Lausberg e Fontanier demostra, nun exame rigoroso e pormenorizado, que estas construcións seguen unha elaboración retórica e que forman parte das colocacións e das locucións, de modo que lle permiten establecer a súa propia tipoloxía. Como xa anticipaban Bally, Saussure e Moeschler, a non composicionalidade é un fenómeno que non é exclusivo das locucións.

A monografía termina retomando a modo de conclusión as ideas clave expostas ao longo da obra, volvendo de maneira sintética sobre a integralidade. O lector ten nese momento a oportunidade de reorganizar na súa mente toda a ensinanza acumulada páxina tras páxina, pois cada elemento e cada observación se atopan perfectamente interconectados. A profunda e orixinal reflexión plasmada no volume deriva dun intenso labor de documentación e de esexese⁸. O carácter innovador da súa teoría reside non só na reorganización dun material lingüístico variable á vez que heteroxéneo, senón en

⁷ Tradución ao galego: «construcións verbais fixas con valor metafórico».

⁸ Unha vista xeral da bibliografía basta para tomar conciencia da envergadura e o calado da obra. Alí aparecen nomes de numerosos especialistas a nivel mundial, así coma un listado de dicionarios e antoloxías.

poñer a un mesmo nivel xerárquico as construcións libres e as construcións especiais dunha lingua.

É en certa medida premonitorio que a eminente especialista en fraseoloxía e pioneira en percibir o *xiro léxico/xiro lingüístico*, Gertrude Gréciano, advertise a lucidez do pensamento de María Isabel González Rey cando os seus traballos científicos estaban aínda nun estado embrionario. Anticipábase deste xeito ao prolíficas e destacadas que ían ser, foron e continúan sendo as súas investigacións no campo da fraseoloxía e, de forma especial, no da fraseodidáctica. A súa tese, revisitada vinte anos despois da súa primeira impresión, ofrece novas claves de comprensión e análise do fenómeno fraseolóxico proporcionando un soporte sólido a calquera que queira afondar, en palabras da propia autora, no «[...] mundo colorido das expresións idiomáticas, un universo cativador, á vez pola súa natureza fixa e polo seu dinamismo [...]» (González-Rey, 2021, p. 13).^{9 10}

Referencias bibliográficas:

González-Rey, M. I. (2021). *La nouvelle phraséologie du français* (3ème édition revue et augmentée). Presses universitaires du Midi, coll. « Interlangues ».

Aira I. Rego Rodríguez

Universidad de Extremadura

<https://orcid.org/0000-0001-9114-5579>

arairatxe.rego@rai.usc.es / airarego@unex.es

⁹ Texto orixinal: « [...] découvrir le monde coloré des expressions idiomatiques, un univers attrayant, à la fois pour son figement et pour sa mouvance [...] ».

¹⁰ Gustaríame agradecer a María Isabel González Rey a oportunidade brindada e a confianza depositada na miña persoa para redactar esta recensión.